

Forfatter: Topsøe, Haldor

Titel: BREV FRA: Topsøe, Haldor (1864-06-20)

Citation: Topsøe, Haldor: "BREV FRA: Topsøe, Haldor (1864-06-20)", i *Breve fra Haldor Topsøe under Indkaldelsen i 1864*, Trykt Som Manuskript, s. viii. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002222865-000-shoot-L0022228650000004.pdf> (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Haldor Topsøe under Indkaldelsen i 1864

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Sanderum.
20/6 64.

Min egen søde lille Mama.

I Gaar Eftermiddags (Søndag) modtog jeg den længselsfuldt ventede Pakke efter Dagen i Forvejen at have modtaget et langt Brev, som jeg til min store Glæde fandt, at Du — min egen lille Mama — havde skrevet helt og holdent, noget som jeg satte saa meget desto mere Pris paa, som jeg ved, at Du sjældent eller aldrig i de senere Aar har indladt Dig paa saa storartede Foretagender. Men det er nu ogsaa — kunde man sige — en ganske særlig Sag at have en Søn i „Felten“; ja ganske vist Felt og Felt er to Ting.

Det Feltliv, som jeg har ført siden min Afrejse, har nærmest været et efter Omstændighederne ret behageligt Landliv med forholdsvis store Afvekslinger. Snart i Byen, snart paa Landet, snart hos en lille Gaardmand og snart hos en større — snart i s. 1. Ensomhed og snart i støjende og muntert Selskab. Afvekslinger og Forandringer, som forhaabentlig ville indvirke fordelagtigt paa min hele Sindstilstand. Jeg begynder virkelig allerede at mærke en Forandring til det bedre i denne Henseende. Jeg synes, at jeg allerede er begyndt at faa et noget lettere Sind end tidligere (naturligvis eller rettere desværre med Bibeholdelse af min Letsindighed). Man bryder sig her Pokker om den næste Dag; man tager Fornøjelsen, naar den tilbyder sig, uden at tænke sønderligt paa Følgerne heraf. Man tilbringer — for at tage et Eksempel — Aftenen i Odense, lever flot der, gaar i „Pantheon“ og ser Komædie, tager saa en Vogn paa Routen og kommer hjem Kl. 1—2 om Natten uden at tænke videre paa, at der den Dag er gaaet en 5 ä 6 Rd i Løbet, eller paa, at man skal op den næste Morgen Kl. 4.

Ja, nu bliver Du vist helt bange over denne Bekendelse! Men for at berolige Dig, vil jeg straks bemærke, at jeg vel har forbedret mig men dog ikke i en saa ekstravagant Grad! Af de 21 Rd, som jeg modtog i Lønning fra den 10. i denne Maaned, har jeg dog endnu de 17 Rd. For imidlertid fuldstændigt at bortjage enhver moderlig Bekymring for, at Sønnen i Fyen skulde ligge og blive et forfaldent Subjekt, vil jeg dog fortælle Dig lidt om de sidste Dages Begivenheder, som passende kunde grupperes om følgende to: Odense og Aalykkegaarden.

Odense.

At Vorherre maa have været i meget daarligt Humør, da han skabte Odense, er den almindelige Mening blandt Officererne; om man dog ikke vil sanktionere denne Ytring, saa kommer man dog — efter at have været i Odense blot ½ Time til det Resultat, at den er ugudelig kedelig. Jeg har været der nu fire Gange; den første Gang var jeg der den samme Dag, som vi ankom fra Brylle til Sanderum efter et skyllende Regnvejr. Jeg kørte derind om Formiddagen Kl. 10 med min Bonde, blev der en Times Tid og tog hjem med det ovenfor antydede Indtryk.

Anden Gang var jeg der til Staggemeiers Begravelse, og Du kan nok tænke dig, at den sørgelige Anledning, i hvilken jeg kom dertil, ikke bragte mig til at betragte Byen med gunstige Blikke.

Tredie Gang besøgte jeg den (Uf! hvor de to Tvillinger skriger; det er ikke til at høre paa) efter at have aflagt Faneeden ved Regimentskvarteret.

Ceremonien havde intet højtideligt ved sig; vi blev — ca. 50 i Tallet — opstillede kompagnivis paa en Mark, Fanen blev baaret frem, Auditøren oplæste Edsformularen og gav en kummerlig Forklaring tilbedste. Vi oprakte (hvor den Vask dog er s. 2dyr; nu maatte jeg ud med 14 S. for nogle Smaating; i det hele taget har jeg i de 14 Dage, jeg har ligget paa Fyen, givet 3,40 for denne Artikel) vore Hænder og gentog den sidste Sætning: Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord; derpaa blev Fanen ført bort, og vi fik Lov til at gaa vor Vej. For denne Ceremonis Skyld maatte jeg gaa en god Mils Vej med fuld Oppakning, og da jeg saa kom, skulde jeg slet ikke have noget deraf paa. Tøjet blev forresten kørt hjem for mig.

Efter Edsaflæggelsen gik jeg i Følge med Immanuel til Odense, hvor vi i „Billes Hotel“ drak to Flasker Seltersvand hver; dette er en Nydelse, til hvilken alle Officerer og Aspiranter er meget henfaldne; derpaa gik vi ud for at gøre en Del Smaaandkøb, som imidlertid løb skammeligt op. Senere spiste vi en daarlig Boeuf paa det samme Hotel og forsøgte derpaa at tilbringe nogen Tid paa Gaden. Vi mødte en Aspirant Petersen, som jeg kender meget godt fra Laboratoriet. I Forbindelse med ham drev vi lidt omkring, og jeg foreslog da for at faa noget af Tiden til at gaa, at jeg og Petersen skulde gaa et Kvarterstid op til Krohns Onkel, Grosserer Vilh. Petersen i Familie med Aspiranten. Vi aflagde der et kort Besøg og blev meget godt modtaget af Fruen, som bad os komme der en Aften, førend vi rejste.

Derefter gik vi ned paa Dampkøkkenet for at tage os et Bad. Jeg valgte et Styrtebad, som virkelig forfriskede meget godt. Imidlertid var Klokken bleven henimod halvto, og vi gik fortvivlede ned ad Gaden, hvor jeg mødte en af mine Lieutenanter (Kjær), som foreslog mig at blive til Kl. 6 og saa at tage hjem sammen med ham. Jeg gav intet bestemt Løfte, og glad var jeg, thi Kl. 2 kunde jeg ikke længere holde det ud, men begav mig paa Hjemvejen, uagtet det begyndte at regne.

Nogenlunde tør kom jeg hjem Kl. 3 uden at have mødt nogen Vogn paa Vejen. Her paa Gaarden hørte jeg, at der skulde være Sundhedsparade Kl. 5 i Højme (den Landsby, hvor Kompagniet stillede), og jeg besluttede derfor, endskønt jeg var temmelig overbevist om, at jeg ikke behøvede at møde dertil, dog at gaa min halve Mil; jeg vilde tillige besøge Lieutenant Groth, som ligger der. Da det regnede, iførte jeg mig Regnkappen — den er desværre lidt for kort — og vandrede afsted. Da jeg kom derud, begyndte det at skylle ned. Jeg bivaanede Paraden, som plejer at finde Sted omtrent hver Uge og har til Hensigt at undersøge, om Mandskabet er blevet befængt med Fnat eller Utøj

Efter endt Parade fulgte jeg hjem med Lieutenant Groth og passiarede med ham til Kl. 8. Vi gik da sammen til Stillepladsen for at være tilstede ved Parolen. Da vi gik henad Vejen, kom der s. zen lukket Pakvogn kørende; i den var Lieutenant Kjær, som kom fra Odense efter at have tilbragt en behagelig Dag der formedelst 9 Rd.

Efter at Parolen var udgivet, inviterede han og jeg os til Gæst hos Groth og fulgte hjem med ham. Jeg satte mig der til at læse dit kærkomne Brev, som jeg havde erholdt samme Aften, og kort efter kom ogsaa den anden Aspirant i det mest øsende Regnvejr, man kan tænke sig. Han kom iført hvide Buxer og Trøje med Kappen helt over sig og med Træsko paa Fødderne. Vi fik hentet en Flaske Rom, af hvilken vi lavede en Bolle, ved hvilken vi sad og passiarede til Kl. 11, da skiltes vi ad, og enhver gik til sit.

Det var Lørdagen, som tilbragtes paa den ovenfor omtalte Maade.

Om Søndagen var vi tilsagte til Oberst Rist til „selskabelig Sammenkomst“, som der stod i Parolen, Kl. 11. Jeg sov til Kl. 8, stod op og drak min Kaffe og foreslog min Bonde at køre mig til Odense, da Vejen var meget sølet, og da han efter al Rimelighed blev fri for mig et Par Dage efter. Jeg havde nemlig hørt den foregaaende Dag, at Regimentet Tirsdag eller Onsdag skal til Nyborg for derfra at tage op til Vendsyssel. Hvorvidt det er sandt, kan jeg ikke sige; rimeligt er det for Resten — men før Onsdag bliver det imidlertid ikke. Maaske kommer vi til Middelfart for der først at øve Landgangsforsøg i Smag med det, som for nogle Dage siden blev foretaget paa Langeland med en Styrke af 4000 Mand.

Bonden kørte mig da til Odense, hvorfra jeg gik til Aalykke-gaarden. Efter at Selskabet var endt Kl. 3 (hvorom senere), gik jeg til Odense, hvor jeg i Forbindelse med flere Officerer og Aspiranter tog ind paa „Lassens Hotel“. Her indtog jeg lidt efter lidt Seltersvand, Boeuf (ganske udmærket), Bajersk 01 og Kaffe (dyr Historie!). Derpaa gik jeg ind for at se Sct. Knuds Kirke.

Et Øjeblik efter at jeg var kommet herind, hører jeg en bekendt Stemme spørge, om det ikke er Hr. Topsøe, og da jeg skulde til at se rigtigt efter, opdagede jeg, at det var min Værtinde fra Svendborg, som stod for mig. Vi glædede os begge over at se hinanden. Hun havde været i Odense nogle Dage og skulde nu hjem om Aftenen; hendes Mand og Svigersøn var der ogsaa; den sidste traf jeg senere paa Gæstgivergaarden. Jeg maatte love dem endelig at komme til Svendborg igen for at gøre de Toure til Taasinge og Thurø, som jeg ikke fik gjort den første Gang.

Sct. Knuds Kirke er ganske smuk; der er noget simpelt i hele Stilen, som virkelig er tiltalende; for Resten havde jeg gjort mig en ganske anden Forestilling om den. Ligesom i Roskilde Domkirke bestaar den af Skibet med to lange Gange hver paa sin s. 4Side; man kommer ind fra Siden, og der findes aldeles ingen Port, svarende til Kongeporten i Roskilde. Kirken i dens Helhed gør et smukt Indtryk. I Kirken findes i et lille Kapel to smaa Fyrretræskister med Glaslaag; den ene af dem indeholder Benene af Knud den Hellige og den anden af hans Broder. Benene var tidligere indmurede i Væggen lige ved Altret, men Chr. VIII, som ønskede at faa nøjagtige Underretninger om, hvor de egentlig fandtes, lod foretage omhyggelige Efterforskninger og fandt dem da ogsaa paa det angivne Sted. Han lod dem da tage ud. Desuden findes Christine Munks Kiste. Den var tidligere til at aabne, og man kunde da se hendes Lig ligge fuldstændigt bevaret, men da Frederik VII engang besøgte Kirken, og det tilfældigvis traf sig, at Kisten stod aaben, blev han meget opbragt og lod straks en Smed hente, som skruede den til. Der blev desuden forfærdiget en ny ydre Kiste betrukket med sort Læder, ovenpaa hvis Laag der blev anbragt C. M.

Efter at have beset Kirken gik jeg ud, meget i Tvivl om jeg virkelig skulde blive i Odense om Aftenen. Det var oprindeligt bestemt, at der skulde være Bal i „Fruens Bøge“ af Officererne af 11. og 12. Regiment, men det blev om Morgenens — rimeligvis paa Grund af Vejrets Ustadihed — ombestemt saaledes, at det skal finde Sted i Dag. Der var propfuldt af Soldater og Officerer i Byen, og der var den største Sandsynlighed for, at „Pantheon“ vilde blive Samlingsstedet for dem alle. „Pantheon“ er en Have med Beværtningssteder i Forbindelse med Theater, hvor der bliver givet Forestillinger af omrejsende Skuespillerselskaber. Jeg havde forresten faaet en instinktmæssig Modbydelighed for dette Forlystelsessted, da Skiltet er gult paa rød Grund! Paa Vejen mødte jeg vor Kommandersergent, som underrettede mig om, at han havde en Pakke og et Brev (fra Jonas) til mig. Dette bestemte mig. Jeg sikrede mig Plads paa hans Vogn og gik nu op i Billes Hotel for at vente, indtil vi skulde rejse.

Her traf jeg Immanuel, som fortalte mig, at han havde tilbragt hele Dagen der, da han om Morgenens var blevet saa drivende vaad ved at tage ud til Rists Selskab, at han ikke kunde komme dertil. Han forsøgte nu

at overtale mig til at blive i Odense om Aftenen, men jeg var fast og kørte hjem Kl. 5½. Da jeg var kommet hjem, aabnede jeg Pakken og fandt alt, hvad jeg havde udbedt mig; alt var efter Ønske. Notesbogen var ypperlig, Aviserne kærkomne (ligeledes Chokoladekagen), Saalelæderet superbt, Underbenklæderne velkomne o. s. v. Jeg bringer Eder herved min Tak for den Omhu, med hvilken I har besørget alle mine Kommissioner.

s. 5Aalykkegaard.

Denne lille Herregaard (3—400 Td. Land) tilhører den unge Stenbach. Han har ikke boet der siden Forældrene døde, men Gaarden bestyres af Forvalter Esmann. Ejeren kommer forresten derud i denne Uge; jeg hørte, at hans Søster for 14 Dage siden har holdt Bryllup med Lemvigh. Paa denne Gaard har Regimentskommandøren opslaaet sin Bopæl, og det var der, Selskabet skulde finde Sted. Mellem Kl. 11½ og 12 Søndag Form. samlede Selskabet sig, bestaaende af næsten alle Officererne af 11. Regiment og en stor Del af Odenses unge Damer.

Regimentsmusikken spillede paa Pladsen foran Havesalen, medens man staaende og gaaende indtog en net, men tarvelig Frokost: Smørrebrød, Portvin, Madeira, Rødvind, Lacrima Christi, Kaffe og Chokolade med Hvedebrød. I Begyndelsen var det gyseligt kedeligt. Herrerne talte indbyrdes sammen og lode Damerne skytte sig selv. Efter at have gaaet nogen Tid og set herpaa, anmodede jeg en Hr. Sidenius fra Odense, med hvem jeg havde talt nogle Ord, om at forestille mig for nogle Damer, idet jeg gjorde ham bekendt med mit Navn. Efter at have talt noget med den Dame, for hvem han præsenterede mig, udbragte Oberst Rist en Skaal for Aspiranterne og særligt for dem, der var Studenter. Derpaa blev det antydnet, at vi skulde danse, og jeg fik fat i en ung Frøken Grønvold, med hvem min Kompagnikommandør Sigetti forlovede sig i Svendborg, og deltog efter bedste Evne i Dansen. Jeg var den eneste af Aspiranterne, som dansede. Senere præsenterede jeg mig selv for de to netteste Damer, der var, nemlig en Frk. Scholten og en Frk. Nielsen, og engagerede dem med det samme til Ballet Tirsdag Aften. Da Klokken blev henimod 3, skiltes vi ad, efter at Obersten havde takket sine Gæster og med nogle smukke Ord havde udtalt sin Tillid til, at Officererne vilde gøre deres Pligt i Kampen for Danmarks Ære. Jeg gik derfra — efter at have moret mig særdeles godt. Den gamle Oberst, der endnu halter efter et Saar, han fik ved Sankelmark, var Livligheden og Munterheden selv; han dansede og kurtiserede Damerne som en ung Modeherre.

I vil maaske undre Eder over, at jeg var i Stemning til at kunne deltage i denne Lystighed. Jeg gjorde det ogsaa selv, men jeg er kommet til det Resultat, at det gennemgaaende letsindige og sorgløse, som gennemtrænger dette omflakkende Soldaterliv, og som fremtræder i Samtaler med hvilkensomhelst Officer, (der kun behandler Themaet: *Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang . . .*) udøver en magisk Virkning paa Sindet, en Virkning, som bestaar i at bortrykke alvorlige og sørgelige Tanker, mildne Savn og Længsel, bringe én til at se alt med lysere Blikke, kort s. s. sagt udøver Virkninger paa Sindet som Lethes Bølger paa de afdødes Aander og bringer til til en vis Grad at forglemme alt det forbigangne — ikke at tænke paa Fremtiden, men kun at leve i Nutiden. Nu kan jeg godt forstaa, at Tapperhed i et Slag, hvor der til Soldatens Letsindighed maa føjes den opflammende Begejstring, ikke saa meget maa roses, naar den findes, som man maa dadle den, hvor den ikke findes.

I Aften skal jeg vistnok til Ballet i Fruens Bøge.

Modtog Brev fra Jonas, der meddelte mig, at han er kommen nogenlunde godt fra sin Examen. Forresten var det, som man kunde vente af et Par Linier, indholdsløst og sløjt. Jeg vilde saamænd ikke svare paa det Brev, dersom det ikke var for at give ham et Bevis paa Rigtigheden af en Paastand, som jeg i det sidste Aar personlig har fremsat: at han til stor Skade for sig selv mere og mere „forbenes“ og kun bliver Mumie uden Aand og Liv, et udtrykligt Afbillede af den gamle Jonas. Jeg er for lang Tid siden kommen til det Resultat, at Lærdom ikke er en sur Sild værd, naar den kun erhverves med Opgivelsen af alt andet, som har Betydning i Livet; at Kundskab aldrig kan blive frugtbringende for dem, som for at komme i Besiddelse af den, har maattet begaa aandeligt Selvmord. Efter at være kommet til dette Resultat, har jeg ofte prædikeret for ham i samme Retning, men uden nogen Nytte.

Om et Par Dage kommer vi vistnok til at rejse herfra, og hvorhen er ikke bekendt; efter al Rimelighed er det til Nyborg og derfra til Vendsyssel. Vi kommer til at marchere om Natten (som den Dag vi drog fra Brylle hertil), saa at Du, kære Moder, ikke behøver at gøre Dig Bekymringer for Marchens Skyld for Din trods hans Letsindighed ikke mindre hengivne Søn Haldor.